

رۆلی ئافرهت له چاکسازی کۆمه‌لگادا

نووسینی : شیخ محمد بن صالح العثیمین

وه‌رگیرانی : دایکی فیرده‌وس

پیداچونه‌وی : ماموستا محمد عبد الرحمن لطیف

۱۴۲۸ کۆچی

چاپی یه‌که‌م

له‌بلا و کر له‌وه‌کلاری

مالپه‌ری به‌ه‌شت

www.ba8.org

✉ islam_kurd_ba8@yahoo.com

07701517378

عیراقه - کوردستان - که‌لار

هه‌میشه له‌گه‌لیمان بن بو به‌ره‌هه‌مان نوته

کتیپی ژماره ﴿ ۸۱ ﴾

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پیشهکی :

إِنَّ الْحَمْدَ لِلَّهِ ، نَحْمَدُهُ ، وَنَسْتَعِينُهُ ، وَنَسْتَعْفِرُهُ ، وَنَعُوذُ بِاللَّهِ مِنْ شُرُورِ أَنْفُسِنَا وَمِنْ سَيِّئَاتِ أَعْمَالِنَا ، مَنْ يَهْدِهِ اللَّهُ فَلَا مُضِلَّ لَهُ ، وَمَنْ يَضِلَّ فَلَا هَادِيَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ ، أَرْسَلَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِالْهُدَى وَدِينِ الْحَقِّ ، فَبَلَّغَ الرِّسَالَةَ ، وَأَدَّى الْأَمَانَةَ ، وَنَصَحَ الْأُمَّةَ ، وَجَاهَدَ فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ ، فَصَلَّوَاتُ اللَّهِ وَسَلَامُهُ عَلَيْهِ ، وَعَلَى آلِهِ وَأَصْحَابِهِ ، وَمَنْ تَبِعَهُمْ يَحْسَنُ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ .
أَمَّا بَعْدُ :

به پراستی پیم خوشه کهوا ئاماده بيم بۆ دهبرینی ئه وهی که له ناخمدايه سه بارهت بهم بابهته ترسناکه که بریتیه له : (رۆلی ئافرهت له چاكسازی كۆمه لگادا) .

به پشتیوانی خوی گه وره ده لیم - وه داوی لیده کهم هاوکاریم بکات بۆ حهق و پراستی - :

به پراستی (رۆلی ئافرهت له چاكسازی كۆمه لگادا) رۆلیکه بایه خیکی گه وره ی هه یه .

چونکه چاكسازی كۆمه لگا دوو جۆره :

جۆری یه کهم : چاكسازی دهره کس :

ئه ویش ئه وه یه که له بازاره کان و مزگه وته کان و جگه له مانه ش له بواره دهره که کاندایه کهریت ، ئه مه ش زیاتر پیاوان ده گهریته وه چونکه ئه وان دهره که ون و ناشکرا دهن .

جۆری دووه م : چاكسازی كۆمه لگا له پشت دیواره وه (له نیو مالاندا) :

ئه ویش ئه وه یه که له مال کاندایه کهریت ، وه زۆربه ی ئیش و کاره کانی مال وه خراوته سه ر ئه ستوی ئافره تان ، وه خوی پاک و بی که موکوری بووی پیوتن و فه رمان پیکردنی کردووه ته خیزانه کانی پیغه مبه ر ﷺ له م ئایه ته دا و فه رموویه تی : ﴿وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ [سورة الأحزاب : (٣٣)] .

واته : له نیو مال کانتاندا ئوقره بگرن و بمیننه وه و خۆتان پروت مه که نه وه وه کو خۆپرووت کردنه وه ی سه رده می نه فامی و جهاله تی پیشوو ، وه نوێزه کانتان به ریکوپیکی بکه ن و زه کات بده ن و گوێریه لی خوا و پیغه مبه ره که ی بکه ن ، به پراستی خوا ده یه ویته پیسیتان لی دور بخاته وه ئه ی که سوکاری پیغه مبه ر و پاکتان بکاته وه .

گرنگی رۆلی ئافرهت له چاكسازی كۆمه لگادا :

داوی ئه وه وا گو مان ده به م که هیه زیا نی کمان له سه ر نی یه ئه گه ر بلین : به پراستی چاكسازی نیوه ی كۆمه لگا یان زیاتر ده که ویته ئه ستوی ئافره تان ، ئه مه ش له بهر دوو هۆکار :

هۆکاری یه کهم : به پراستی ئافره تان له ژماره دا وه ک پیاوان وان ، ئه گه ر زیاتر نه بن ، مه به ستم ئه وه یه که

نه وه کانی ئاده م زۆربه یان ئافره تن ، ههروهک چۆن فه رمووده کانی پیغه مبه ر ﷺ به لگه ن له سه ر ئه مه ، به لام جیاوازی هه یه له ولاتی که وه بۆ ولاتیکی تر ..

وه له سهردهمىكه وه بۆ سهردهمىكى تر ، له وانهيه ولاتى وا هه بى ئافرهتان تىيدا زياتر بن له پياوان ، وه له وانه شه له ولاتىكى تر دا به پىچه وانه وه بىت ، ههروه ها له وانهيه له سهردهمىكدا ئافرهتان زياتر بن له پياوان ، وه له وانه شه له سهردهمىكى تر دا به پىچه وانه وه بىت .

به هه رحال به پاستى ئافرهت رۆلىكى گه و رهى ههيه له چاكسازى كۆمه لگادا .

هۆكارى دووهم : به پاستى پىگه ياندنى نه وه كان سهره تا كه پىده گن له ئامىز و باوه شى ئافره تانه وه ده ست پىده كات ، وه گرنكى و بايه خى ئه ركى ئافره تان له چاكسازى كۆمه لگادا به مه روون ده بىته وه .

بنه ماكانى چاكسازى ئافرهت له كۆمه لگادا

بۆ ئه وهى گرنكى و بايه خى ئه ركى ئافره تان له چاكسازى كۆمه لگادا به دبىه ئىرئىت ، پىويسته ئافرهت چه ندىن بنه ما يان پىداويستى به كانى شايسته يه تى به جىه ئىنانى هه ر كارىكى تىدا هه بىت بۆ ئه وهى هه لسىت به ئه ركى خۆى له چاكسازىدا ..

وه ئه مه ش به شىكه له م بنه ما يانه :

بنه ماى يه كه م : چاكىتى ئافره ته كه له خوودى خۆيدا :

ده بى ئافره ته كه له خوودى خۆيدا ئافره تىكى چاك (صالح) بىت ، بۆ ئه وهى سهرمه شق و چاولىكارىكى چاك و پاك بىت بۆ كچانى هاو په گه زى خۆى ، به لام ئايا ئافرهت چۆن ده گات به چاك (صالح) يتى ؟
با هه موو ئافره تىك ئه وه بزانيت كه وا ناگات به چاكى و (صالح) يتى ئىللا به زانست نه بىت ، وه ئه وه ش كه مه به ستم بىت زانستى شه رعى به كه وه رى ده گرىت ، يان له نىو كتبه كانه وه - ئه گه ر ئه وه له توانايدا هه بىت - وه يان له سهر سازى زانا يانه وه ، جا چ ئه و زانا يانه له پياوان بن ياخوود له ئافره تان بن يه كسانه .
له م سهرده مهى ئىمه دا زۆر ئاسى بيه كه ئافرهت زانستى شه رعى وه ربگرى له سهر زارى زانا يان ، ئه وه ش به هۆى كاسىتى تۆمار كرا وه وه ، به پاستى ئه م كاسىتانه - سو پاس بۆ خوا - رۆلىكى گه و ره يان هه يه بۆ رىنمايى كردنى كۆمه لگا به و خىر و چاكه يه ي كه تىدا يه ئه گه ر به كاربه ئىرئىت بۆ ئه مه .

كه واته پىويسته بۆ چاكىتى ئافرهت زانبارى هه بى ، چونكه چاكسازى به دى نا يهت به بى زانست .

بنه ماى دووهم : ره وان بىژى و زمان پاراوى :

واته خوا منه تى خۆى دابارىنىته سهر ئافره تدا به ره وان بىژىتى و زمان پاراوىتى ، به شىوه يه ك كه خاوه نى زمانىكى پاراوى و ده ربىرئىكى روون بىت كه بتوانىت ئه وه ده ربىرئىت كه له ناخىدا يه به شىوه يه كى راست ، ئه و واتانه ي كه له دل و ده روونىدا يه بخاته روو كه له وانه يه لاي زۆربه ي خه لكىدا هه بىت به لام ناتوانىت ده رى بىرئىت ، يان له وانه يه ده رى بىرئىت به هه ندىك ده سته واژه ي نا روون و بى ره وان بىژى ، له و كاته دا ئه و مه به سته به دى نا يهت كه له ده روونى قسه كاردا هه يه له چاكسازى خه لگادا .

به پى ئه وه پرسىار ده كه ين : ئايا چ شتىك ده تگه يه نىت به مه ؟ واته چ شتىك ده تگه يه نىت به ره وان بىژى و زمان پاراوى و ده ربىرئى ئه وهى كه له ده روونىدا يه به ده سته واژه يه كى راست و ئه وهى كه له ناخىدا يه ئاشكرا كات ؟
ده لئىن : رىگا بۆ ئه وه ئه وه يه كه ئافرهت به شىك له زانسته كانى زمانى عه ره بى هه بىت : (نحو " رىزمان " ، صرف ، بلاغه " ره وان بىژى ") ، ئه و كاته پىويسته ئافرهت هه ندىك ده رسى هه بىت له م بواره دا ئه گه ر چى كه مىش بن

، به شیوهیه‌ک که ئه‌وهی که له ناخیدایه ده‌ربهرپیت به ده‌سته‌واژه‌یه‌کی راست که بتوانیت به‌وه مانا و مه‌به‌سته‌کان بگه‌یه‌نیت به ناو دلی ئه‌و ئافره‌تانه‌ی که گفتوگۆیان له گه‌لدا ده‌کات .

بنه‌مای سنیهم : ژیری و دانایی :

واته ئه‌بیت ئافرهت دانایی هه‌بیت له بانگه‌واز کردن و له گه‌یانندی زانست به‌و که‌سانه‌ی که گفتوگۆیان له گه‌لدا ده‌کات ، وه دانایی - وه که ئه‌هلی عیلم فه‌رمووینه - بریتی‌یه له دانایی شت له جیی گونجاوی خۆیدا ، وه دانایی به‌کیکه له نیعه‌که‌ته‌کانی خوی پاک و پایه‌به‌رز به سه‌ر به‌نده‌که‌یه‌وه ، به‌وه‌ی خوا دانایه‌تی پێببه‌خشیت ، خوی گه‌وره فه‌رموویه‌تی : ﴿يُؤْتِي الْحِكْمَةَ مَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا﴾ [سورة البقرة : (٢٦٩)] .

واته : خوا دانایه‌تی ده‌دات به هه‌ر که‌سێک و یستی لیبیت ، وه هه‌ر که‌سێک دانایه‌تی پێدرا ئه‌وا خیریکی زۆری پێ دراوه .

چه‌ندیک زۆره ئه‌و مه‌به‌سته‌ی که له ده‌ست ده‌چیت و که‌موکۆپی په‌یدا ده‌بیت ئه‌گه‌ر دانایه‌تی نه‌بیت له‌و شوینه‌دا ، به‌شیک له دانایه‌تی له بانگه‌وازدا بۆ لای خوی گه‌وره ئه‌وه‌یه که گوێگر له‌و ئاسته‌دا دانیه‌ت که شایسته‌یه‌تی ، جا ئه‌گه‌ر نه‌زان بیت ئه‌وا مامه‌له‌ی له گه‌لدا ده‌که‌یت به‌و شیوه‌یه‌ی که گونجاو بیت له گه‌ل حالیدا ، وه ئه‌گه‌ر زانا بوو به‌لام هه‌ندیک سستی و که‌م ته‌رخمی و بێئاگایی تێدا هه‌بوو ئه‌وا مامه‌له‌ی له گه‌لدا ده‌که‌یت به‌و شیوه‌یه‌ی که حالی ئه‌و داخواری ده‌کات ، وه ئه‌گه‌ر زانا بوو به‌لام هه‌ندیک له خۆبه‌گه‌وره‌زانین و فیززلی و ڤه‌ت کردنه‌وه‌ی حه‌قی تێدا بوو ئه‌وا مامه‌له‌ی له گه‌لدا ده‌که‌یت به‌و شیوه‌یه‌ی که حالی ئه‌و داخواری ده‌کات .

که‌واته خه‌لکی له سنی په‌دان :

نه‌زان ، وه زانای ته‌مه‌ل و ته‌وه‌زل ، وه زانای یاخی ، نابیت هه‌ر یه‌کیک له‌مانه یه‌کسان بکریت به‌وی تر ، به‌لکو پنیوسته هه‌موو مرۆفیک له‌و په‌یه‌دا دابنننن که شایسته‌یه‌تی .

له به‌ر ئه‌مه کاتیک پێغه‌مبه‌ر ﷺ (مُعَاذِي) نارد بۆ ولاتی یه‌مه‌ن پێی فه‌رموو : ((إِنَّكَ تَأْتِي قَوْمًا أَهْلَ الْكِتَابِ)) .

واته : تۆ ده‌رۆیت بۆ لای خه‌لکانیک که ئه‌هلی کیتابن (واته : گا‌ور و جوله‌که‌ن) .

بۆیه پێغه‌مبه‌ر ﷺ ئه‌مه‌ی پێی راگه‌یاندن بۆ ئه‌وه‌ی (مُعَاذِي) شاره‌زای حالیان بیت تاوه‌کو خوی ئاماده بکات بۆیان به‌و شیوازه‌ی که ئه‌م حاله‌ته داخواری ده‌کات ، وه هه‌روه‌ها به‌و شیوازه‌ی که گه‌لدا بکات که ئه‌م حاله‌ته‌یان داخواری ده‌کات .

نموونه له سه‌ر به‌کاره‌ینانی دانایه‌تی

له بازگه‌وازی پێغه‌مبه‌ردا ﷺ

وه به‌لگه له سه‌ر به‌کاره‌ینانی دانایه‌تی له بانگه‌وازدا بۆ لای خوا بریتی‌یه له هه‌ندیک رووداو که رووی داوه له لایه‌ن داناترینی دروستکراوه‌کان له بانگه‌وازدا بۆ لای خوا ئه‌ویش پێغه‌مبه‌ر موحه‌مه‌ده ﷺ ، با بۆ ئه‌مه هه‌ندیک نموونه به‌ئینه‌وه :

نموونه‌ی یه‌که‌م : ئه‌و پیاوه ده‌شته‌کیه‌ی که میزنی کرد له ناو مزگه‌وتدا :

هه‌ردوو پێشه‌وا (البخاري و مسلم) و جگه له‌مانیش ده‌گێرپه‌وه له فه‌رموده‌ی (أنس بن مالك) هه‌و که‌وا پیاویکی ده‌شته‌کی رۆیشه‌ ناو مزگه‌وته‌وه و پاشان میزنی تێدا کرد ، به‌هۆی ئه‌مه‌وه غیره‌تی هاوه‌لانی پێغه‌مبه‌ر ﷺ جولا

، بۆیه رێگریان لێکرد و هاواریان تێکرد ، بەلام پیغەمبەر ﷺ - که دانایەتی پێدراوه لە بانگەوازا بۆ لای خوای گەوره - فەرمووی : ((لا ترموه)) واتە : میزەکهی پی مه برن .

جا کاتیك کابرای دەشتەکی میز کردنه که ی ته‌واو کرد پیغەمبەر ﷺ فەرمانی کرد به‌وهی که‌وا سه‌تلیک ئاو بکریت به‌ سه‌ر میزەکه‌یدا .

ئه‌نجا بانگی پیاوه‌ ده‌شته‌که‌یه‌که‌ی کرد و پیی فەرموو : ((ان هذه المساجد لا تصلح لشيء من القذر والبول والخلاء ، إنما هي لقراءة القرآن وذكر الله والصلاة)) .

واته : به‌پاستی ئەم مزگه‌وتانه‌ شیاو نی‌یه‌ بۆ هیچ شتیك له‌ پیسی و میز و سه‌رئاو کردن به‌لکو ته‌نها بۆ قورئان خویندن و زیكری خوا و نوێژ کردنه .

وه ئیمامی ئەحمەد په‌حمەتی خوای لیبیت ده‌گیڕیته‌وه‌ که‌وا ئەم پیاوه‌ ده‌شته‌که‌یه‌ وتویه‌تی : (اللهم ارحمني ومحمداً ولا ترحم معنا أحداً) .

واته : خوايه‌ په‌حم بکه‌ به‌ من و موحه‌مه‌د و په‌حم به‌ هیچ که‌سیکی تر مه‌که‌ له‌ گه‌ل ئیمه‌دا .

لەم چیرۆکه‌دا ئەم چه‌ند په‌ند و ئامۆژگارییانه‌ وه‌رده‌گیرین :

په‌ندی به‌که‌م :

به‌پاستی هاوه‌لانی پیغەمبەر ﷺ غیبه‌تیان جولا و هاواریان کرده‌ ئه‌و ده‌شته‌که‌یه‌ ، ئەمه‌ش ئه‌وه‌ی لیوه‌رده‌گیریته‌ که‌وا نابیت بیده‌نگ بیت له‌ سه‌ر تاوان و خراپه‌ ، به‌لکو پیویسته‌ (واجب) به‌ ده‌ست پێشخه‌ری بکریت له‌ رێگرتن و به‌ره‌له‌ستی کردنی خراپه‌کار بۆ ئه‌وه‌ی تاوانه‌که‌ ئه‌نجام نه‌دات ، به‌لام ئەگه‌ر ئه‌و ده‌ست پێشخه‌رییه‌ زیانیکی گه‌وره‌تری لیکه‌وته‌وه‌ ئه‌وا له‌سه‌رخۆیی و هیمنی پیویسته‌ تاوه‌کو ئەم خراپه‌ و زیانه‌ گه‌وره‌یه‌ نامینیت ، له‌ به‌ر ئەمه‌ پیغەمبەر ﷺ رێگری له‌ هاوه‌لانی کرد به‌لکو سه‌رزه‌نشتی کردن له‌وه‌ی که‌ رێگری له‌و پیاوه‌ ده‌شته‌که‌یه‌ بکه‌ن و هاواری تیبکه‌ن .

په‌ندی دووه‌م :

پیغەمبەر ﷺ بێ‌ده‌نگ بوو له‌ خراپه‌یه‌که‌ له‌ به‌ر پالئان و دوور خسته‌وه‌ی خراپه‌یه‌کی له‌وه‌ گه‌وره‌ تر و خراپ تر ، ئه‌و خراپه‌یه‌ی که‌ بێ‌ده‌نگ بوو لیی بریتی بوو له‌ به‌رده‌وام بوونی ئه‌و پیاوه‌ ده‌شته‌که‌یه‌ له‌ سه‌ر میز کردن ، وه‌ ئه‌و خراپه‌یه‌ی که‌ پالی پیوه‌ نا و دووری خسته‌وه‌ به‌م بێ‌ده‌نگ بوونه‌ بریتی بوو له‌وه‌ی که‌وا ئه‌و پیاوه‌ ده‌شته‌که‌یه‌ ئەگه‌ر هه‌ستایه‌ت و میزه‌که‌ی پی بپرایه‌ت ئه‌وا له‌ دوو حاڵه‌ت به‌ده‌ر نه‌ده‌بوو :

۱ - یان ده‌بوايه‌ هه‌ستایه‌ت به‌ عه‌وره‌ت دانه‌پۆشراوی بۆ ئه‌وه‌ی جله‌کانی پیس نه‌بیت به‌ میزه‌که‌ی ، ئه‌و کاته‌ به‌ میزه‌که‌ی ئەندازه‌یه‌کی زیاتر پیس ده‌بوو له‌ مزگه‌وته‌که‌ ، وه‌ پیاوه‌که‌ش ده‌رده‌که‌وت بۆ خه‌لکی به‌ عه‌وره‌ت دانه‌پۆشراوی ئەمه‌ش دوو خراپه‌ و زیانی تیدایه .

۲ - وه‌ یان ئەگه‌ر له‌ سه‌ر ئەم شیوه‌یه‌ هه‌ستایه‌ت ، ئه‌وا عه‌وره‌تی داده‌پۆشی ، به‌لام جله‌کانی پیس ده‌بوو به‌وه‌ی که‌ به‌ری ده‌که‌ویته‌ له‌ میزه‌که‌ی ، له‌ پیناوه‌ ئەم دوو خراپه‌یه‌ پیغەمبەر ﷺ بێ‌ده‌نگ بوو له‌ سه‌ر میز ته‌واو کردنه‌که‌ی ، هه‌رچه‌نده‌ خراپه‌ هه‌ر له‌ سه‌ره‌تاوه‌ رووی دابوو به‌ میز کردنی له‌ ناو مزگه‌وتدا ، جا ئەگه‌ر هه‌ستایه‌ت ئه‌وا ئەم خراپه‌یه‌ که‌ رووی دابوو شاراوه‌ نه‌ده‌بوو .

له م خالهدا په نديك وهرده گرین كه بریتییه له وهی كه وا : ئەگەر خراپهك له سه رته نجامه دا هیچی لینه كه ویتته وه ئیلا شتیکی له و خراپتر نه بیت ئەوا خوگرته وه پێویسته (واجب) ه له پیناو پالنان و دور خستنه وهی گه وره ترین خراپه به هه لبراردنی بچووكترییان .

وه ئەمهش بنه وایه کی هه یه له قورئاندا ، خوای گه وره فه رموویه تی :

﴿وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ﴾ [سورة الأنعام : (١٠٨)] .

واته : جوین مه دن و قسه مه كه ن به و كه س و شتانه ی كه وا جگه له خوا ده په رسترین و هاواریان تیده کریت چونكه به هوی ئەمه وه هاوه لبریارده ره كانیش جوین به خوا ده دن و قسه ی پی ده كه ن به هوی زمان دریزی نه زانانه و نه فامانه وه .

هه موومان ده زانین كه وا قسه كردن به و په رستراوانه ی كه وا جگه له خوا ده په رسترین له كاره خو شو یستراوه كانه له لای خوای گه وره ، به لام كاتیك قسه كردن به م په رستراوانه سه رده كیشیت بۆ قسه كردن به كه سیك كه شایسته ی قسه پیکردن نییه كه ئه ویش په روه ردگاری به ده سه لات و گه وره یه ، ئەوا خوای پاك و بی كه موکوری پێگری لیکردوین له قسه كردن به په رستراوه كانیان له ئایه تی پێشودا .

په نده ی سه یه م :

پێغه مبه ر ﷺ ده ست پێشخه ری كرد له لابرده ی خراپه كه ، چونكه دواخستن چه ندين نه هامه تی تیدا یه ، ئەوه له توانادا بوو كه وا پێغه مبه ر ﷺ پاك كردنه وه ی ئەو به شه ی له مزگه وته كه دا دوا بخستایه ت تا وه كو خه لكی پێویست ده بوون بۆ نوێژ كردن له و به شه دا ، به لام له پێشتر و چاك تر ئەوه یه كه وا مرۆف ده ست پێشخه ری بكات له لابرده ی خراپه دا بۆ ئەوه ی دواتر بی توانایی یان له بیرچوونی نه یه ت به سه ردا ، وه ئەمهش خالیکی زۆر گرنگه ، كه وا ده شت پێشخه ری بكات له لابرده ی خراپه دا له ترسی تووش بوون به بی ده سه لات بوون له لابرده ی داها توودا یان له بیرچوونه وه ی .

بۆ نموونه : ئەگەر پیسیهك به ر جلیك كه وت وه ئەو جلهش نوێژی پێوه ده کریت یان نوێژی پێوه نا کریت ئەوا له پێشتر و چاك تر ئەوه یه كه وا ده ست پێشخه ری بکریت له شۆردنی ئەو پیساییه و دوا ی نه خات ، چونكه له وانه یه له داها توودا له بیری بچیت ، یان نه توایت لای بیات به هوی نه بوونی ئاوه وه یان له به ر هۆکاری تر .

له به ر ئەمه كاتیك مندالکی كۆریه یان هینا بۆ پێغه مبه ر ﷺ و ئه ویش له باوه شیدا داینا ، وه منداله كه میزی كرده ناو باوه شی پێغه مبه ر ﷺ ، راسته وخۆ پێغه مبه ر ﷺ فه رمانی كرد به هینانی ئاو و كردنی به سه ر میزه كه دا ، وه شۆردنی جله كه ی دوانه خست تا وه كو كاتی نوێژ له به ر ئەوه ی كه له پێشه وه باسكرا .

په نده ی چواره م :

پێغه مبه ر ﷺ حالی ئەم مزگه وتانه ی به و پیاوه ده شته کییه راگه یاند كه وا بۆ نوێژ كردن و قورئان خویندن و زیكری خوا دروست كراون ، وه شیاوی ئەوه نین كه وا شتانیکی پیس و ئازار ده ری تیدا بکریت .

كه واته حالی مزگه وت ئەوه یه كه : گه وره رابگریت و پاك و خاوین بکریته وه و كارانیکی تیدا نه کریت ئیلا ئەوه نه بیت كه خوای پی رازی ده کریت له نوێژ و قورئان خویندن و زیكری خوای گه وره و هاوشیوه كانی ئەمانه .

پەندای پێنجەم :

بەپراستی ئەگەر مەزۆف بانگەشەیی جگە لە خۆی بکات بە دانایی و وردی و نەرم و نیانی ، ئەوا لەو گەورەتری دەست دەکویت کە مەبەستیی ئەوێ کە ئەگەر بیهوێت بە تەندوتیزی چارەیی بکات ، ئەو بەو کابرای دەشتەکی باوەرپێکی تەواوی کرد بەوێ کە پێغەمبەر ﷺ فیری کرد ، تا ئەو ئاستەیی کەوا ئەم وشە بەناوبانگەیی ووت : (اللهم ارحمني ومحمداً ، ولا ترحم معنا أحداً) .

واتە : خۆیە پەحم بەکە بە من و موحمەد و پەحم بە هیچ کەسیکی تەرمەکە لە گەڵ ئیمەدا .

لێرەدا دەبینین پێغەمبەر ﷺ لە گەڵ ئەم پیاویدا لایەنی لەسەرخۆیی و نەرم و نیانی بەکار هێنا ، چونکە بێ گومان کەسیکی نەزان بوو ، ناگونجی کەسیکی زانا بە حورمەتی مزگەوت و واجبیتی گەورە پراگرتنی لە پیش چاوی خەڵکدا هەستیی بە میز کردن لە لایەکییەو .

نموونهی دووهم : ئەو هاوھەڵس کە لە گەڵ خیزانەکیددا جووت بوو لە پۆژی پەمەزانددا :

ئیمامی بوخاری دەگێرێتەو لە فەرموودەیی (أبو هريرة) وه (رضي الله عنه) کەوا پیاویک هات بۆ لای پێغەمبەر ﷺ و وتی : ئەو پێغەمبەری خوا تیاچووم ، فەرمووی چی لەناوی بردی ؟ وتی : چوومەتە لای خیزانم لە پەمەزانددا لە کاتیکیدا کە بە پۆژووبووم .

- ئەمە تاوانیکی گەورەیی کەوا مەزۆف بە ئەنقەست لە گەڵ خیزانیدا جووت ببییت لە کاتیکیدا کە بە پۆژوو لە پەمەزانددا ، بەلام با بپوانین بزانی پێغەمبەر ﷺ چۆن مامەڵەیی لە گەڵدا کرد ؟

ئایا سەرزەنشتی کرد ؟ ئایا قسەیی پێ کرد ؟ ئایا پێیدا هەڵکۆلیا ؟

نەخیر ، چونکە ئەو پیاو بە تەوبەکاری و پەشیمانییەو هاتوو ، وە پشتمەلکار و بێشەرم و گویینەدر نەبوو بەوێ کە لێیەو رووی دابوو .

پێغەمبەر ﷺ پرسیری لێکرد : ئایا کۆیلەییەکت دەست دەکەوێت بۆ ئەوێ ئازادی بکەیت بۆ سەپینەوێ تاوانی ئەو کارەیی کە لێیەو رووی دابوو ؟

وتی : نەخیر .

ئەنجا پرسیری لێکرد : ئایا دەتوانیت دوو مانگ لە سەر یەک پۆژوو بگریت ؟

وتی : نەخیر .

ئەنجا پرسیری لێکرد : ئایا دەتوانیت خواردنی شەست (٦٠) هەژار بەدەیت ؟

وتی : نەخیر .

پاشان پیاو کە دانیشتی ، ئەنجا هەندیک خورما هینرا بۆ پێغەمبەر ﷺ و فەرمووی : ئەم خورمایە ببە و ببەخشەرەو (بیکە بە صەدەقە) بۆ سەپینەوێ تاوانی ئەو کارە .

وتی : ئایا ببەخشەرەو بە سەر کەسیکی لە خۆم هەژار تر ئەو پێغەمبەری خوا ؟ سویند بە خوا لە نیوان ئەم

پەپ و ئەو پەپێ مەدینەدا خیزانیکی لە من هەژار تری تیدا نییە !

ئەنجا پێغەمبەر ﷺ پێکەنی تاوێ کاکیلەکانی کەوتە دەر ، پاشان فەرمووی : بیدە بەدەر خواردنی

خیزانەکەتا .

لەم چیرۆکەدا چەندین پەند و ئامۆزگاری دەبینین لەوانە :

پێغەمبەر ﷺ توندوتیژ نەبوو لە گەڵ ئەم پیاویدا ، وە سەرزنەشتی نەکرد ، وە پێیدا هەلنەکۆلیا ، چونکە بە تەو بە کاری و پەشیمانێیەو هاتوو .

جیاوازی هەیه لە نیوان پیاویکی یاخی و گۆی نەدەر لە گەڵ پیاویکی ملکه چ و ئاشتیوان ، ئەم پیاو هاتوو هانای بۆمان هیناوه و داومان لێدەکات کەوا پرزگاری کەین لەو هی که تێیکه وتوو .
لە بەر ئەو پێغەمبەر ﷺ بەم شیوه مامە لەی لە گەڵدا کرد .

گەراندیەو بو لای خیزانەکی و لە گەڵ خۆشیدا دەسکەوتیکی هەلگرت و بردیەووە کە لە پێغەمبەری خواوە ﷺ وەرگرت ، کە بریتی بوو لەو خورامه کەوا پێویست بوو لە سەری بیدات بە دەرخواردی شەست (٦٠) هەژاردا ئەگەر خۆی هەژار نەبوایت .

نەموونهی سێیەم : ئەو پیاوێس کە لە ناو نوێژە کەیدا پێش :

ئەم نەموونهی وەر دەگرین لە فەرموودە (معاویة) ی کورپی (الحکم) هوه (ﷺ) کاتی ک پۆیشته ژوورەو بو لای پێغەمبەر ﷺ لە کاتی کدا کە نوێژی دەکرد ، جا پیاویک لە خەلکە کە پێش و وتی (الحمد لله) ، (معاویة) لە وەلامیدا وتی : (یرحمک الله) ، خەلکە کەش چاویان تێبێری - واتە : بە مەبەستی ئینکاری کردنی قسە کردنەکی - ئەویش وتی : ئەهی لە باری دایکم بچم ! ئەنجا خەلکە کە بە دەستیان دەیاندا لە سەر پانیان بو ئەو هی بێدەنگیکە نەو ، ئەویش بێدەنگ بوو ، جا کاتی ک پێغەمبەر ﷺ سەلامی دایەووە و لە نوێژە کە هی بوویەووە بانگی کرد و پێی فەرموو : ((إن هذه الصلاة لا يصلح فيها شيء من كلام الناس ، إنما هي التكبير و قراءة القرآن)) .

واتە : بە پراستی ئەم نوێژە شیواو نییە هیچ شتی ک لە قسە هی خەلکی تێیدا بووتریت بە لکو تەنها بریتی یە لە تەکبیر (الله أكبر) و قورئان خویندن .

(معاویة) وتی : ((فأبى هو وأمي ما رأيت معلماً قبله ولا بعده أحسن تعليماً منه ، فوالله ما ما كهرني ولا ضربني ولا شتمني)) .

باوک و دایکم بە قوربانی پێغەمبەر ﷺ بیئ ، هیچ مامۆستایەکم نەبینیووە نە لە پێش ئەو و لە دواشی کە لەو باشتەر خەلک فیڕ بکات ، سویند بە خوا نە چوو بە گژما و نە لیمیدا و نە قسە شی پیمکرد .

نەموونهی چوارەم : ئەو پیاوێس کە مستیلەس ئالتونی لە دەست کردبوو :

ئەم نەموونهی وەر دەگرین لە چیرۆکی ئەو پیاوێس کەوا مستیلەس ئالتونی لە دەست کردبوو .

پێشتر پێغەمبەر ﷺ پوونی کردبوووە کەوا لە بەرکردنی ئالتون حەرامە لە سەر نێزینە هی ئەم ئوممەتە ، پێغەمبەر ﷺ فەرموویەتی : ((يعد أحدكم إلى جمره من نار فيضعها في يده)) .

واتە : یەکی ک لە ئیو دەچیت پشکۆیە ک لە ئاگر دەهینیت و دەیخاتە ناو دەستی .

ئەنجا پێغەمبەر ﷺ خۆی بە دەستی خۆی مستیلە کە هی لە دەستی ئەو پیاو دەرهینا و فرییهی دا .

کاتی ک پێغەمبەر ﷺ پۆیشته ، وترا بەو پیاو : مستیلە کەت ببە و سوودی لیببینە .

ئەویش وتی : سویند بە خوا مستیلە یە ک نایم کەوا پێغەمبەر ﷺ دەرهیناوه و فرییهی داوه .

له مامه له كردنى پيغه مبهەر ﷺ له گه ل ئه م پياوه دا هه نديك له توندى ده بينين ، چونكه روالهت ئه وه يه ئه م پياوه هه والى پيگه يشتوو ه كه وا له بهر كردنى ئالتون حه رامه له سه ر نيرينه ي ئه م ئوممه ته ، له بهر ئه مه پيغه مبهەر ﷺ به م شيوه يه مامه له ي كرد له گه ل ئه م پياوه دا كه وا توند تر بوو له مامه له كردن له گه ل ئه وانه ي پيشوودا .

كه واته پيويسته بانگه وازكار هه موو مروفيك له ئاست و پله ي خويدا دابنيت به پيى ئه و حاله ي كه داخووزى ده كات ، نه فام هه يه نازانيت ، وه زانا هه يه به لام سستى و ته مبه لى تيدا يه ، وه زاناش هه يه به لام ياخى و سه رسه خت و خو به گه و ره زانه ، بو يه پيويسته هه ر يه كيك له مانه له و پله يه دا دابنيت كه وا شا يسته يه تى .

بنه ماي چوارهم : جوان پهروه ده كردن :

واته ده بيت ئافرهت جوان منداله كانى پهروه ده بكات ، چونكه منداله كانى پياوانى داها تون .. ئافره تانى داها تون ، ئه و مندالانه يه كه م جار كه پي ده گه ن رو به رووى ئه م دا يكه ده بنه وه ، جا ئه گه ر دا يك خواناس و خوا په رست و په وشت به رز و به ئه خلاق و مامه له جوان بوو .. ئه وانيش له سه ر ده ستي ئه م دا يكه ده رده كه ون و پهروه ده بهن ، ئه وا به راستى له داها تودا گاري گه ريه كى گه و ره يان ده بيت له چاكسازى كۆمه لگادا .

له بهر ئه وه پيويسته له سه ر ئافره تى خاوه ن مندال كه وا با يه خ بدات به منداله كانى و گرن گى بدات به پهروه ده كردنيان ، وه ئه گه ر به ته نها بو ي نه كرا چاكيان بكات با داوا ي يارمه تى بكات له باوكيان يان له سه ر په رشتياره كانيان ئه گه ر باوكيان نه بوو سه ر په رشتيان بكات له برا كانى يان مامه كانى يان برازا كانى يان جگه له وان .

وه نايبت ئافرهت ملكه چى پوژگار (واقع) ببيت و بليت : خه لكى له سه ر ئه مه ده پوون و من ناتوانم گوپان كارى بكه م ، چونكه ئه گه ر ئيمه هه روا بمينينه وه و ملكه چ ببين بو (واقع) ئه وا چاكسازى نايبت ، چونكه به راستى چاكسازى پيويستى به وه هه يه كه وا ئه وه ي خراب بووه بيگوپيت بو پوو يه كى چاك ، وه پيويسته چاكيش بگوپيت بو چا كتر تا وه كو شته كان راست ده بنه وه .

ئه نجا ملكه چ بوون بو پوژگار كاريك نيه له شه ريعه تى ئيسلامدا ها تبيت ، له بهر ئه مه كاتي ك پيغه مبهەر ﷺ نيردر با بو ناو ئوممه تى كى مو شريكى ها وه ل بريارد هه ر بو خوا كه وا تا كه كانى بتيان ده په رست و په يوه ندى خزمه تيان ده پچراند و سته ميان ده كردن و ده ست دريژيان ده كرده سه ر خه لك به بى حه ق .. مه لكه چ نه بوو .

به لكو خوا رپى پينه دا كه وا ملكه چ ببيت بو حالى ئه و پوژگار ه ، به لكو پيى فه رموو : ﴿فَاَصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ﴾ [سورة الحجر : (٩٤)] .

واته : ئه وه رابگه يه نه كه وا فه رمانت پي كرا وه و پشتيش هه لگه له مو شريك و ها وه ل بريارد هه ره كان .

خوا ي پا ك و بى كه مو كورپى فه رمانى كرد به پيغه مبهەر كه ي ﷺ كه وا حه ق و راستى رابگه يه ني ت و پشتيش هه لبات له مو شريك و ها وه ل بريارد هه ره كان ، وه ها وه ل برياردانه كه يان و دژايه تيه كه يان له بير خو ي بباته وه تا وه كو كا ره كه ي بو ته وا و ده بيت ، وه هه ر ئا ئه مه ش بوو ها ته دى .

به لى له وانه يه كه سيك بليت : به راستى دانايى له وه دا يه كه وا گوپان كارى بكه ين به لام نه ك به و خيراييه ي كه ده مانه وي ت ، چونكه كۆمه لگا له سه ر پيچه وانه ي ئه وه ن كه ئيمه ده مانه وي ت له چاكسازى ، ئه و كا ته پيويسته مرو ف له چاكسازيدا خه لكى بگوپي تته وه له گرن گه ر وه بو له وه كه متر ، واته سه ره تا ده ست بكات به چاك

كردنه وهى ئه وهى كه گرنگتره و زياتر پيى له سه ر داده گيريىت ، پاشان وورده وورده خه لكى بگويىزىته وه تا وه كو مه به سه ته كهى بو دىته دى .

بنه مای پینجه م : گورجوگۆلى له بانگه واز كردندا :

واته ده بيىت ئافرهت رۆلى هه بيىت له رۆشبير كردنى كچانى هاوپه گه زى خويىدا ، ئه مه ش له كۆمه لگادا چ له نيو قوتابخانه دا بيىت يان له نيو زانكوڊا بيىت يان له قوناعى دواى زانكوڊا بيىت وهك خويىندى بالا ، هه روه ها له كاتى كۆبوونه وهى نيوان ئافره تاندا له و سه ردانانهى كه وا هه نديك ووتهى به سوودى تيدا به دى ديت .

وه پيمان گه يشتوو ه - سوپاس بو خوا - كه وا هه نديك ئافرهت رۆلىكى گه و ره يان هه يه له م بابته دا ، ئه و ئافره تانه چه ندين دانيشتنيان پي كخستوو ه بو كچانى هاوپه گه زى خويان له بوارى زانستى شه رعى و زانستى زمانى عه ره بيدا ، ئه مه ش گومانى تيدا نيه يه كه وا كاريكى چا كه و ده ست خو شى و سوپاس گوزارى ئافره تى له سه ر ده كريىت ، وه پادا شته كهى ده مي نيه ته وه بوى بو دواى مردنى له به ر فه رموو ده كهى پيغه مبه ر ﷺ :

((إذا مات الإنسان انقطع عنه عمله إلا من ثلاث : من صدقة جارية أو علم ينتفع به أو ولد صالح يدعو له)) .

واته : ئه گه ر مرؤف مرد ئه وا كرده وه كانى ده بريته وه ئيلا له سى شتدا نه بيىت : سه ده قه يه كى به ر ده وامى كرد بيىت ، يان زانستىكى شه رعى سود ليىبينا روى به جى هيشت بيىت ، يان منداليكى كه دوعاى خيرى بو بكات .

جا ئه گه ر ئافرهت خاوه نى جموجول بيىت له نيو كۆمه لگا كه يدا له بلا و كرده وهى بانگه وازدا :

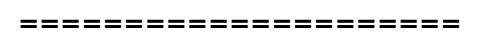
له رپگاي سه ردانه كانيه وه ، يان له رپگاي دانيشتن و يه كتر بيىن نيو قوتابخانه كان و جگه له مه ش ، ئه وا كاريگه ريه كى گه و ره و رۆلىكى به ر فرراوانى ده بيىت له چاكسازى كۆمه لگادا .

ئه مه ئه وه بوو كه ئيستا بۆم ئاماده بوو به نيسبه ت (رۆلى ئافره تان له چاكسازى كۆمه لگادا) و له گه ل باس كردنى (بنه ماكانى ئه م چاكسازى يه) .

ئه مه و داوا له خواى پاك و بى كه موكو رپى ده كه م كه وا بمان كات به كه سانيكى پي نيمايى كراو و پي نيمايى كار .. چا كه كار و چا كساز ..

وه په حمه تى خويمان پى ببه خشيت چونكه ئه و به خشنده يه .

والحمد لله رب العالمين ، وصلى الله على نبينا محمد
وعلى آله وأصحابه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين

مالپه ربه به هه شت
www.ba8.org
له دوعاى خي ربي به شمان مه كه ن